

PSST... MATURA

PYTANIE JAWNE 38 · MATURA USTNA 2027–2028

ZBRODNI I KARA · KONTEKST: BALLADYNA

KARA PRZYSZŁA PRZED WYROKIEM

Pytanie jawne 38: „Motyw winy i kary. Omów zagadnienie na podstawie Zbrodni i kary Fiodora Dostojewskiego. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst”. Proponowany kontekst: Balladyna Juliusza Słowackiego.

TEŻA W JEDNYM ZDANIU

Za zbrodnię odpowiada się przed ludźmi i przed prawem, ale też przed sobą.

GOTOWE ZDANIA NA EGZAMIN

NA POCZĄTEK

Dostojewski pokazuje, że za zbrodnię odpowiada się przed prawem i przed sobą, a te dwie kary nie zaczynają się w tym samym momencie.

NA ZAKOŃCZENIE, PO KONTEKŚCIE

Raskolnikow i Balladyna dowodzą, że prawo może orzec karę, ale nie robi za człowieka moralnego rachunku.

SCHEMAT ODPOWIEDZI

Rozróżnij winę — odpowiedzialność za czyn — od kary zewnętrznej i wewnętrznej. Dwie ofiary, lęk i izolacja, wyznanie, osiem lat katorgi, niejednoznaczny epilog. Kontekst: plama i wyrok Balladyny. Wniosek: prawo orzeka karę, ale nie robi za człowieka moralnego rachunku.

Chcesz mieć to pytanie z głowy? W książce „Psst... matura” masz wszystkie 76 pytań: tezę, gotowe zdania, plan, pułapki i trening — a w tomie 2 wzorcowe wypowiedzi. Zajrzyj: niekazmuliczyc.pl/psst/

SPRAWDŹ SIĘ

Odpowiedz najpierw sam(a) — kierunek odpowiedzi zakryj kartką.

1. Rozróżnij pojęcia — Czym różnią się wina, poczucie winy, kara prawna i kara wewnętrzna?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Wina dotyczy odpowiedzialności za czyn niezależnie od przeżyć sprawcy. Poczucie winy to jego stan psychiczny. Kara prawna jest wymierzana przez instytucje, a wewnętrzna obejmuje cierpienie, lęk i utratę spokoju.

2. Nazwij czyn — Kogo zabija Raskolnikow i dlaczego jego motyw nie znoś winy?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Zabija Alonę Iwanownę i jej siostrę Lizawietę. Teoria ludzi niezwykłych, bieda i pragnienie sprawdzenia siebie mogą wyjaśniać postępowanie, lecz nie usprawiedliwiają krzywdy.

3. Pokaż karę przed wyrokiem — Jak zbrodnia wpływa na ciało, psychikę i relacje Rodiona?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Choruje, żyje w lęku przed wykryciem, izoluje się i podejrzliwie reaguje na śledztwo. Nie należy jednak utożsamiać wszystkich tych objawów z pełną skruchą.

4. Wyjaśnij finał powieści — Jaki wyrok zapada i czy Rodion od razu staje się innym człowiekiem?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Po przyznaniu się do obu zabójstw otrzymuje wyrok ośmiu lat katorgi. Epilog pokazuje, że długo nie żałuje w pełni samej zbrodni; więź z Sonią dopiero otwiera drogę stopniowej przemiany.

5. Dodaj „Balladynę” — Jakie znaczenie mają plama na czole i ostatni wyrok Balladyny?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Niezmywalna plama przypomina o zabójstwie Aliny. Balladyna jako sędzia wypowiada wyrok śmierci w sprawie własnej winy, po czym ginie od pioruna. Dramat ukazuje symboliczną sprawiedliwość, inaczej niż psychologiczna powieść Dostojewskiego.